Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIILO JÄÄSKINEN
της 15ης Δεκεμβρίου 2011 [1]

Υπόθεση C-378/10

VALE Építési kft.

[αίτηση του Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ουγγαρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Ελευθερία εγκαταστάσεως — Άρθρα 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ — Μεταφοράτης εταιρικής έδρας εταιρίας υπαγόμενης σε ένα κράτος μέλος, σε άλλο κράτος μέλος με αλλαγή του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου ("διασυνοριακή ανασύσταση κεφαλαιουχικής εταιρίας") — Εθνική νομοθεσία που απαγορεύει την καταχώριση στο εθνικό μητρώο εταιριών, ως νομίμου δικαιοπαρόχου εταιρίας, εταιρίας συσταθείσας σε άλλο κράτος μέλος — Εθνική ρύθμιση που επιτρέπει την καταχώριση αν ο δικαιοπάροχος είναι εταιρία συσταθείσα στην Ουγγαρία»

I – Εισαγωγή

1. Η κρινόμενη αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την προβληματική της διασυνοριακής κινητικότητας των εταιριών στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ και 48 ΕΚ (νυν άρθρα 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ) και υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας εκούσιας δικαιοδοσίας, η οποία κινήθηκε κατόπιν της διασυνοριακής μετακινήσεως εταιρίας ιταλικού δικαίου στην Ουγγαρία μέσω μεταφοράς της εταιρικής έδρας, η οποία είχε ως συνέπεια τη διαγραφή της από το ιταλικό μητρώο εταιριών, την αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου και τη μετατροπή της σε εταιρία ουγγρικού δικαίου, η οποία ισχυρίζεται ότι είναι καθολική διάδοχος της ιταλικής εταιρίας.

2. Η επίδικη στην κρινόμενη υπόθεση ουγγρική ρύθμιση επιτρέπει την καταχώριση στο εθνικό μητρώο εταιριών, ως δικαιοπαρόχου εταιρίας, εταιρίας που έχει συσταθεί στην Ουγγαρία. Αντιθέτως, η εν λόγω ρύθμιση δεν επιτρέπει την καταχώριση αυτής της μνείας αν η δικαιοπάροχος είναι εταιρία που έχει συσταθεί σε άλλο κράτος μέλος, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης.

3. Η κρινόμενη υπόθεση εντάσσεται σε μια σειρά αποφάσεων του Δικαστηρίου σχετικών με το ευρωπαϊκό εταιρικό δίκαιο, όπως οι αποφάσεις Daily Mail and General Trust, Centros, Überseering, Inspire Art, SEVIC Systems και Cartesio [2]. Παρουσιάζει, εντούτοις, και μια καινοτομία, διότι το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί σχετικά με την έκταση των υποχρεώσεων του κράτους μέλους υποδοχής, σε περίπτωση «διασυνοριακής ανασυστάσεως κεφαλαιουχικής εταιρίας» [3].

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 81/87, Daily Mail and General Trust (Συλλογή 1988, σ. 5483), της 9ης Μαρτίου 1999, C-212/97, Centros (Συλλογή 1999, σ. I-1459), της 5ης Νοεμβρίου 2002, C-208/00, Überseering (Συλλογή 2002, σ. I-9919), της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-167/01, Inspire Art (Συλλογή 2003, σ. I-10155), της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-411/03, SEVIC Systems (Συλλογή 2005, σ. I-10805), και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-210/06, Cartesio (Συλλογή 2008, σ. I-9641).

3 — Στις παρούσες προτάσεις μου χαρακτηρίζω την πράξη την οποία αφορά η κύρια δίκη ως «διασυνοριακή ανασύσταση κεφαλαιουχικής εταιρίας». Οι λόγοι για τον χαρακτηρισμό αυτό εκτίθενται στη συνέχεια.

II – Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το δίκαιο της Ένωσης*

4. Το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να διέπουν τη διασυνοριακή ανασύσταση εταιρίας κράτους μέλους ή τη μεταφορά της καταστατικής έδρας της στο εξωτερικό [4].

5. Εντούτοις, το άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) 2157/2001 του Συμβουλίου, της 8ης Οκτωβρίου 2001, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρίας (SE) [5] προβλέπει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη μεταφορά της καταστατικής έδρας SE . Επίσης, ο κανονισμός (ΕΚ) 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρίας (SEC) [6] επιτρέπει τη μεταφορά της καταστατικής έδρας των ευρωπαϊκών συνεταιριστικών εταιριών . Τέλος, η οδηγία 2005/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβούλιου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιριών [7] προβλέπει το νομικό πλαίσιο των εν λόγω συγχωνεύσεων .

Β — *Το εθνικό δίκαιο*

6. Οι κρίσιμες διατάξεις του εθνικού δικαίου περιέχονται σε δύο πράξεις [8].

7. Πρόκειται, αφενός, για τον νόμο V του 2006 περί δημοσιότητας των εταιριών, ένδικης διαδικασίας καταχωρίσεως στα μητρώα και εθελουσίας εκκαθαρίσεως (A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény [9] (στο εξής: νόμος περί καταχωρίσεως εταιριών). Οι κρίσιμες διατάξεις του νόμου αυτού περιλαμβάνονται στα άρθρα 24 έως 29 και στο άρθρο 57, παράγραφος 4.

8. Αφετέρου, πρόκειται για τον νόμο IV του 2006 περί εμπορικών εταιριών (A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény) [10] (στο εξής: νόμος περί εμπορικών εταιριών). Για την παρούσα υπόθεση, κρίσιμες είναι, ιδίως, οι διατάξεις του νόμου που περιέχονται στα άρθρα 3, 69, παράγραφος 1, 71, 73, 74 και 75.

III – Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Η VALE Costruzioni Srl (στο εξής: VALE Costruzioni), εταιρία περιορισμένης ευθύνης του ιταλικού δικαίου, καταχωρίστηκε στο εμπορικό μητρώο της Ρώμης (Ιταλία) στις 16 Νοεμβρίου 2000.

10. Στις 3 Φεβρουαρίου 2006, η VALE Costruzioni υπέβαλε αίτηση διαγραφής από το εν λόγω μητρώο με την αιτιολογία ότι επιθυμούσε να μεταφέρει την εταιρική έδρα της στην Ουγγαρία και να εξακολουθήσει εκεί τη δραστηριότητά της, παύοντας ταυτόχρονα τη δραστηριότητά της στην Ιταλία.

4 — Υπενθυμίζω ότι, στην ανακοίνωση της 21ης Μαΐου 2003 για τον εκσυγχρονισμό του εταιρικού δικαίου [COM (2003) 284 τελικό], η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είχε ανακοινώσει την πρόθεσή της να υποβάλει πρόταση δέκατης τέταρτης οδηγίας για τη μεταφορά της έδρας από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Προς τον σκοπό αυτόν, εγκαινίασε δημόσια διαβούλευση που ολοκληρώθηκε στις 15 Απριλίου 2004. Μέχρι σήμερα, όμως, η Επιτροπή δεν έχει υποβάλει ανάλογη πρόταση.

5 — ΕΕ L 294, σ. 1.

6 — ΕΕ L 207, σ. 1.

7 — ΕΕ L 310, σ. 1.

8 — Το περιεχόμενο των πράξεων αυτών παρατίθεται στις επόμενες παραγράφους, καθόσον κρίνεται χρήσιμο.

9 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 4 Ιανουαρίου 2006, σ. 99.

10 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 4 Ιανουαρίου 2006, σ. 24.

11. Κατόπιν της αιτήσεως, η αρμόδια για την τήρηση του μητρώου αρχή της Ρώμης διέγραψε τη VALE Costruzioni στις 13 Φεβρουαρίου 2006. Όπως προκύπτει από τον φάκελο, στο μητρώο καταχωρίστηκε, υπό τον τίτλο «Διαγραφή και μεταφορά έδρας», η ένδειξη «η εταιρία μεταφέρθηκε στην Ουγγαρία». Από το απόσπασμα του ιταλικού μητρώου εταιριών προκύπτει ότι η VALE Costruzioni υπέδειξε την Ουγγαρία ως χώρα της εταιρικής της έδρας και έδωσε τη διεύθυνσή της στη Βουδαπέστη (Ουγγαρία).

12. Στις 14 Νοεμβρίου 2006, δηλαδή εννέα μήνες αργότερα, ο διευθυντής της VALE Costruzioni και ένα άλλο φυσικό πρόσωπο ενέκριναν στη Ρώμη το καταστατικό της VALE Építési kft (στο εξής: VALE Építési), εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ουγγρικού δικαίου, προκειμένου να καταχωριστεί στο ουγγρικό εμπορικό μητρώο. Στο προοίμιο της συστατικής πράξεως αναφέρεται ότι «η εταιρία που είχε αρχικώς συσταθεί στην Ιταλία σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο αποφάσισε να μεταφέρει την έδρα της στην Ουγγαρία και να λειτουργήσει σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο». Σύμφωνα με τη συστατική πράξη, το ήμισυ του εταιρικού κεφαλαίου καλύφθηκε κατά το ποσοστό που απαιτεί η ουγγρική νομοθεσία και καταβλήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2006 στον λογαριασμό που ανοίχθηκε στο όνομα της VALE Építési στην Ουγγαρία. Σύμφωνα με τη συστατική πράξη, η εταιρική έδρα βρίσκεται στην ίδια διεύθυνση στη Βουδαπέστη.

13. Στις 19 Ιανουαρίου 2007, ο εκπρόσωπος της VALE Építési υπέβαλε αίτηση στο Fővárosi Bíróság (μητροπολιτικό δικαστήριο της Βουδαπέστης, Ουγγαρία), το οποίο ενεργεί ως cégbíróság (δικαστήριο εταιριών), για την καταχώριση της εταιρίας σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο. Στην αίτηση ανέφερε ότι η VALE Costruzioni ήταν δικαιοπάροχος της VALE Építési.

14. Το εν λόγω δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο σε πρώτο βαθμό για την τήρηση του μητρώου, απέρριψε την αίτηση καταχωρίσεως της VALE Építési. Το Fővárosi Ítélőtábla (περιφερειακό δικαστήριο της Βουδαπέστης), ενώπιον του οποίου άσκησε έφεση η εταιρία, επικύρωσε την απορριπτική διάταξη. Όπως αναφέρεται στην απόφασή του, η εταιρία που έχει συσταθεί και καταχωριστεί στην Ιταλία δεν μπορεί, σύμφωνα με τους ουγγρικούς κανόνες που είναι εφαρμοστέοι στις εταιρίες, να μεταφέρει την εταιρική της έδρα στην Ουγγαρία και δεν μπορεί να καταχωριστεί στη χώρα αυτή με τη μορφή που ζητήθηκε. Κατά το Fővárosi Ítélőtábla, βάσει του νόμου περί καταχωρίσεως εταιριών, δεν είναι δυνατόν να μνημονεύεται ως δικαιοπάροχος μη ουγγρική εταιρία. Στο μητρώο εταιριών μπορούν να καταχωρίζονται μόνον οι ενδείξεις που απαριθμούνται στα άρθρα 24 έως 29 του εν λόγω νόμου.

15. Η VALE Építési άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας), το οποίο υποβάλλει την κρινόμενη αίτηση. Υποστήριξε ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση παραβαίνει τις αμέσως εφαρμοστέες διατάξεις των άρθρων 43 ΕΚ και 48 ΕΚ, εφόσον δεν κάνει διάκριση μεταξύ, αφενός, διεθνούς μεταφοράς της εταιρικής έδρας εταιρίας, η οποία δεν συνεπάγεται μεταβολή της αρχικής νομικής προσωπικότητάς της ή αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου και, αφετέρου, διεθνούς μετατροπής εταιρίας, η οποία συνεπάγεται τέτοια αλλαγή.

16. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η πρακτική δυσχέρεια που γεννάται εν προκειμένω έγκειται στο ότι το εμπορικό μητρώο είναι διαρθρωμένο σε πλαίσια για συμπλήρωση, το περιεχόμενο των οποίων ορίζεται από τα άρθρα 24 έως 29 του νόμου περί καταχωρίσεως εταιριών. Αν μια επιχείρηση προτίθεται να ασκήσει το δικαίωμα εγκαταστάσεώς της όχι μεταφέροντας την εταιρική της έδρα στην Ουγγαρία, αλλά συνιστώντας νέα ουγγρική εταιρία, και επιθυμεί να σημειωθεί στο καταστατικό ότι προηγουμένως λειτουργούσε σε άλλο κράτος μέλος, είναι υποχρεωμένη, για ν' αναφέρει το γεγονός αυτό, να μνημονεύσει την ημερομηνία κατά την οποία συνετελέσθη η μετατροπή. Το αιτούν δικαστήριο ακολουθεί, ως προς το ζήτημα αυτό, την άποψη του Fővárosi Bíróság, ότι η μεταφορά εταιρικής έδρας που συνεπάγεται ανασύσταση της εταιρίας σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο και μνεία της ιταλικής δικαιοπαρόχου, όπως ζητεί η VALE Építési, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μετατροπή σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο.

17. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το εθνικό δικαστήριο αποφάσισε την αναστολή της σχετικής διαδικασίας και την υποβολή στο Δικαστήριο των ακολούθων προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Αν εταιρία συσταθείσα σε άλλο κράτος μέλος (το κράτος μέλος προελεύσεως) μεταφέρει την έδρα της στο κράτος μέλος υποδοχής, διαγραφόμενη ταυτόχρονα, προς τον σκοπό αυτόν, από τα μητρώα του κράτους μέλους προελεύσεως, οι κύριοι της εταιρίας συνάπτουν συμβολαιογραφικώς νέο καταστατικό σύμφωνο προς το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής, η δε εταιρία υποβάλλει αίτηση εγγραφής της στο Εμπορικό Μητρώο του κράτους μέλους υποδοχής σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού, υποχρεούται το κράτος μέλος υποδοχής να συμμορφώνεται προς τα άρθρα 43 [ΕΚ] και 48 ΕΚ;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και υπό τις ως άνω περιστάσεις, έχουν τα άρθρα 43 [ΕΚ] και 48 ΕΚ την έννοια ότι εναντιώνονται σε ρύθμιση ή πρακτική κράτους μέλους (υποδοχής) που εμποδίζει εταιρία νομίμως συσταθείσα σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος (προελεύσεως) να μεταφέρει την έδρα της και να συνεχίσει να λειτουργεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού;

3) Για την απάντηση που θα δοθεί στο δεύτερο ερώτημα, έχει σημασία ο λόγος για τον οποίο το κράτος μέλος υποδοχής αρνείται την εγγραφή της εταιρίας στο Εμπορικό Μητρώο; Ειδικότερα:

— Έχει σημασία το ότι, στο συμβολαιογραφικώς συναφθέν καταστατικό της στο κράτος μέλος υποδοχής, η εταιρία μνημονεύει ως δικαιοπάροχό της την εταιρία που είχε συσταθεί στο κράτος μέλος προελεύσεως, την οποία διέγραψε από τα μητρώα, ζητεί δε να σημειωθεί, στο Εμπορικό Μητρώο του κράτους μέλους υποδοχής, η ιδιότητα της εταιρίας εκείνης ως δικαιοπαρόχου της;

— Σε περίπτωση ενδοκοινοτικής διεθνούς μετατροπής, υποχρεούται το κράτος μέλος υποδοχής, για την απόφαση την οποία θα λάβει το κράτος μέλος υποδοχής επί της αιτήσεως εγγραφής της εταιρίας στο Εμπορικό Μητρώο, να λάβει υπόψη την πράξη με την οποία το κράτος μέλος προελεύσεως σημείωσε στο δικό του Εμπορικό Μητρώο το γεγονός της αλλαγής έδρας και, αν ναι, κατά ποιον τρόπο;

4) Δύναται το κράτος μέλος υποδοχής, στο Εμπορικό Μητρώο του οποίου υποβάλλει αίτηση εγγραφής μια εταιρία η οποία προβαίνει σε ενδοκοινοτική διεθνή μετατροπή, να κρίνει την αίτηση αυτή σύμφωνα με τις διατάξεις του εταιρικού του δικαίου, οι οποίες διέπουν τα της εγχώριας μετατροπής εταιριών, απαιτώντας από την εν λόγω εταιρία να πληροί όλες τις προϋποθέσεις τις οποίες ορίζει το εταιρικό του δίκαιο για τις εγχώριες μετατροπές εταιριών (π.χ., κατάρτιση ισοζυγίου και απογραφή περιουσιακών στοιχείων) ή, αντιθέτως, υποχρεούται, βάσει των άρθρων 43 [ΕΚ] και 48 ΕΚ, να διακρίνει μεταξύ ενδοκοινοτικών διεθνών μετατροπών και εγχωρίων μετατροπών εταιριών και, αν ναι, κατά ποιον τρόπο;»

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

18. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Ιουλίου 2010. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η VALE Építési, η Ουγγρική και η Γερμανική Κυβέρνηση, η Ιρλανδία, η Ιταλική, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ.

19. Για τη συμπλήρωση των στοιχείων της δικογραφίας, το Δικαστήριο έθεσε στην Ιταλική Κυβέρνηση και τον εκπρόσωπο της VALE Építési ερωτήσεις σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του ιταλικού δικαίου και με τα πραγματικά περιστατικά, καλώντας τους να απαντήσουν εγγράφως. Οι απαντήσεις πρωτοκολλήθηκαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Ιουλίου 2011.

20. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, που πραγματοποιήθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου 2011, συμμετείχαν οι VALE Építési, η Ουγγρική και η Γερμανική Κυβέρνηση, η Ιρλανδία, η Ιταλική, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ.

V – Ανάλυση

Α — *Εισαγωγικές παρατηρήσεις*

21. Με τις ερωτήσεις του, το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί να πληροφορηθεί αν είναι εφαρμοστέο το δίκαιο της Ένωσης και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποιες είναι οι συνέπειες της εφαρμογής του σε περίπτωση μεταφοράς της εταιρικής έδρας ή και μετατροπής κεφαλαιουχικής εταιρίας, που έχει συσταθεί νομίμως στο κράτος μέλος Α και στη συνέχεια διαγράφεται από το μητρώο εταιριών στο εν λόγω κράτος μέλος, ενόψει της μεταφοράς και της καταχωρίσεως της στο κράτος μέλος Β, με αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου. Εφόσον οι διατάξεις του ουγγρικού δικαίου δεν επιτρέπουν την καταχώριση της εν λόγω εταιρίας με μνεία εταιρίας άλλου κράτους μέλους ως δικαιοπαρόχου της, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο ποια λύση πρέπει να δοθεί υπό το πρίσμα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης περί ελευθερίας εγκαταστάσεως.

22. Λαμβανομένου υπόψη του ζητήματος που τίθεται υπό την κρίση του Δικαστηρίου, προτείνω να εξεταστούν τα ερωτήματα σε δύο μέρη, εκ των οποίων το πρώτο θα αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής των άρθρων 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ[11] στη μετατροπή των εταιριών, ενώ το δεύτερο τις συνέπειες των διατάξεων περί ελευθερίας εγκαταστάσεως στις διατάξεις του εθνικού δικαίου που είναι δυνατόν να συνιστούν περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

23. Εντούτοις, κρίνω σκόπιμο να σχολιάσω τρία σημεία, πριν από την ανάλυση των προδικαστικών ερωτημάτων. Πρώτον, ορισμένοι διάδικοι εξέφρασαν αμφιβολίες όσον αφορά το παραδεκτό της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Δεύτερον, κρίνω απαραίτητο να διευκρινιστεί η ορολογία που πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Τρίτον, ένα τελευταίο ζήτημα αφορά το υποστατό του νομικού προσώπου της VALE Costruzioni κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως καταχωρίσεως στην Ουγγαρία.

Β — *Επί του παραδεκτού*

24. Με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ επισημαίνουν ότι, όσον αφορά τα δύο τελευταία ερωτήματα, η απόφαση περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος περιέχει κενά που είναι δυνατόν να καταστήσουν τα υποβληθέντα ερωτήματα απαράδεκτα. Πράγματι, η εν λόγω απόφαση δεν διευκρινίζει τις έννομες συνέπειες τις οποίες συνεπάγεται, σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, η διαγραφή της VALE Costruzioni από το μητρώο εταιριών. Η Ουγγρική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υπογραμμίζουν ότι δεν προκύπτει από την εν λόγω απόφαση αν η VALE Costruzioni ασκούσε ή όχι οικονομική δραστηριότητα μετά τη διαγραφή της. Η Ουγγρική Κυβέρνηση, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισημαίνουν επίσης ότι το καταστατικό της VALE Építési εγκρίθηκε από πρόσωπα εν μέρει διαφορετικά από τους εταίρους της VALE Costruzioni. Τέλος, κατά την άποψη της Ιρλανδίας, δεν είναι σαφές αν η μεταφορά της «εταιρικής» έδρας αφορά την καταστατική ή την πραγματική έδρα.

11 — Νέα αρίθμηση μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισσαβώνας.

25. Παρά ταύτα, φρονώ ότι δεν γεννώνται αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει, κατά την άποψή μου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει [12]. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν [13].

26. Είναι προφανές ότι, εν προκειμένω, η περίσταση αυτή δεν συντρέχει μια τέτοια περίπτωση. Παρά τις ανακρίβειες της αποφάσεως περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος όσον αφορά τις ιδιομορφίες του ιταλικού δικαίου, φρονώ ότι το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία προκειμένου να αποφανθεί. Τα υποβληθέντα ερωτήματα εντάσσονται ορθώς στο νομικό και πραγματικό πλαίσιο και αφορούν πραγματικό πρόβλημα που μπορεί να έχει πολύπλευρες συνέπειες για το σύνολο της ενιαίας αγοράς. Εξάλλου, για τα ζητήματα αυτά δεν έχει δοθεί ακόμα σαφής απάντηση από το Δικαστήριο.

27. Τέλος, η προβληματική των εννόμων συνεπειών της διαγραφής κεφαλαιουχικής εταιρίας από το ιταλικό μητρώο εταιριών, την οποία αναφέρει ρητώς το εθνικό δικαστήριο, φαίνεται εξαιρετικά πολύπλοκη και επιδέχεται περισσότερες της μιας ερμηνείες.

Γ — *Επί του ακριβούς χαρακτηρισμού της κρινόμενης περιπτώσεως*

28. Κρίνω απαραίτητο να διευκρινίσω την ορολογία που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να προσδιοριστεί η φύση της πράξεως με την οποία συστήθηκε η VALE Építési από πρόσωπα που ασκούσαν οικονομική δραστηριότητα υπό τη μορφή της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ιταλικού δικαίου, δηλαδή από τη VALE Costruzioni, η οποία επιθυμούσε να υπεισέλθει στα δικαιώματά της η VALE Építési. Συναφώς, το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι αν το ουγγρικό δίκαιο προβλέπει ανάλογη περίπτωση.

29. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, μια ουγγρική εταιρία περιορισμένης ευθύνης μπορεί ασφαλώς να μεταφέρει την έδρα της στο εσωτερικό της χώρας. Στην περίπτωση αυτή δεν μεταβάλλεται ούτε η νομική μορφή ούτε το εφαρμοστέο δίκαιο και το νομικό πρόσωπο παραμένει το ίδιο.

12 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Ιουνίου 2010, C-395/08 και C-396/08, Bruno κ.λπ. (Συλλογή 2010, σ. I-5119, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

13 — Από την πάγια νομολογία, βλ., ιδίως, αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2007, C-222/05 έως C-225/05, van der Weerd κ.λπ. (Συλλογή 2007, σ. I-4233, σκέψη 22), της 22ας Ιουνίου 2010, C-188/10 και C-189/10, Melki και Abdeli (Συλλογή 2010, σ. I-5667, σκέψη 27), και Bruno κ.λπ., προαναφερθείσα (σκέψη 19).

30. Εξάλλου, κατά το ουγγρικό δίκαιο, «εμπορική εταιρία δύναται να συσταθεί με μετατροπή (δηλαδή με μεταβολή της εταιρικής μορφής, συγχώνευση και διάσπαση)» [14]. Μια εταιρία περιορισμένης ευθύνης μπορεί να μετατραπεί, για παράδειγμα, σε μετοχική εταιρία. Σε αυτή την περίπτωση μεταβολής της εταιρικής μορφής, δημιουργείται νέο νομικό πρόσωπο, το οποίο όμως είναι καθολικός διάδοχος του μετατραπέντος νομικού προσώπου, το οποίο χάνει τη νομική ικανότητά του κατά τον χρόνο της μετατροπής [15]. Κατά την ουγγρική νομοθεσία, η μεταβολή νομική μορφής μπορεί επίσης να λάβει χώρα και με μεταφορά της έδρας στο εσωτερικό της χώρας [16].

31. Η πράξη περί της οποίας πρόκειται στην κρινόμενη υπόθεση διαφέρει από τη μεταφορά της έδρας στο εσωτερικό της χώρας, καθόσον η υλοποίησή της απαιτεί τη σύσταση νέου νομικού προσώπου και τη διαγραφή της υπάρχουσας εταιρίας, εφόσον η ουγγρική νομοθεσία δεν προβλέπει διασυνοριακή μεταφορά της έδρας εταιρίας που έχει συσταθεί στο εξωτερικό.

32. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, κατά το ουγγρικό δίκαιο, μια περίπτωση κινητικότητας εταιρίας όπως αυτή της κύριας δίκης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «μετατροπή εταιρίας», εφόσον το ουγγρικό εταιρικό δίκαιο αναγνωρίζει μόνο τα προαναφερθέντα τρία είδη μετατροπής.

33. Επιπλέον, κατά το δίκαιο της Ένωσης, οι VALE Costruzioni και VALE Építési έχουν την ίδια εταιρική μορφή, και συγκεκριμένα τη μορφή της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης [17]. Είναι σαφές ότι δεν είναι αναγκαίο η εσωτερική έννομη τάξη να προβλέπει τη μετατροπή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης σε άλλη εταιρία με την ίδια μορφή, αν δεν πρόκειται για συγχώνευση ή διάσπαση.

34. Κατόπιν των προεκτεθέντων, κρίνω σκόπιμο να χαρακτηριστεί η πράξη που έλαβε χώρα εν προκειμένω «διασυνοριακή ανασύσταση εταιρίας». Μια τέτοια πράξη προϋποθέτει μεταφορά της εταιρικής έδρας με αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου (η αλλαγή αυτή απορρέει από την ανάγκη να συσταθεί νέα εταιρία σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής για να μπορούν να συνεχιστούν οι δραστηριότητες της αρχικής εταιρίας), καθώς και διαγραφή της αρχικής εταιρίας στη χώρα προελεύσεως.

35. Επισημαίνω, επίσης, ότι ο σκοπός που επεδίωκαν εν προκειμένω οι εταιρίες και οι εταίροι τους θα μπορούσε να επιτευχθεί και με διασυνοριακή συγχώνευση, με την οποία η VALE Costruzioni θα συγχωνευόταν με τη VALE Építési σύμφωνα με την οδηγία 2005/56 [18].

14 — Βλ. άρθρο 3, παράγραφος 3, του νόμου περί των εμπορικών εταιριών.

15 — Βλ. άρθρο 70, παράγραφος 1, του νόμου περί των εμπορικών εταιριών. Σύμφωνα με το άρθρο 57, παράγραφος 3, του νόμου περί καταχωρίσεως εταιριών, «[σ]ε περίπτωση μεταβολής εταιρικής μορφής, η μετατροπή της εταιρίας κοινοποιείται στο αρμόδιο, βάσει της έδρας της δικαιοπαρόχου, για τις εγγραφές στο εμπορικό μητρώο δικαιοδοτικό όργανο εντός 60 ημερών από της υπογραφής ή της συνάψεως της συστατικής πράξεως. Ταυτόχρονα, υποβάλλεται αίτηση διαγραφής της δικαιοπαρόχου εταιρίας από τα μητρώα». Από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι η αλλαγή εταιρικής μορφής γίνεται νοητή μάλλον ως καθολική διαδοχή μεταξύ δύο νομικών προσώπων με την ίδια ταυτότητα και όχι ως μετατροπή της νομικής μορφής ενός μόνο νομικού προσώπου.

16 — Βλ. άρθρο 57, παράγραφος 4, του νόμου περί καταχωρίσεως εταιριών.

17 — Όσον αφορά το καθεστώς των εταιριών αυτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βλ., για παράδειγμα, De Kluiver, H.-J., «Europe and the Private Company, An Introduction», στο De Kluiver, H.-J. και Van Gerven, W. M. (επιμέλεια), *The European private company*?, Maklu, Αμβέρσα, 1995, σ. 23. Επισημαίνω ότι η μορφή αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 1968 περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα Κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια τού άρθρου 58 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80, βλ. άρθρο 1), αλλά εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της δεύτερης οδηγίας 77/91/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1976 περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες όσον αφορά τη σύσταση της ανωνύμου εταιρείας και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου της (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 230, βλ. και άρθρο 1).

18 — Η τεχνική της διασυνοριακής συγχωνεύσεως χρησιμοποιείται συχνά στις Ηνωμένες Πολιτείες προκειμένου να μεταβληθεί, από μία πολιτεία σε άλλη, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο σε επιχείρηση. Βλ Armour, J. και Ringe, W.-G., «European Company Law 1999-2010: Renaissance and Crisis», *Common Market Law Review*, τεύχος 48 (2011), αριθ. 1, σ. 125 έως 174, και ιδίως σ. 161 έως 162.

Δ — *Επί του υποστατού του νομικού προσώπου της VALE Costruzioni σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο*

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

36. Όπως έχει πολλάκις υπογραμμίσει το Δικαστήριο, κάθε εταιρία στηρίζει την ύπαρξή της μόνο στην εθνική νομοθεσία που ρυθμίζει τη σύσταση και τη λειτουργία της[19]. Υπό το πρίσμα αυτό, η κρινόμενη υπόθεση αφορά τη μετατροπή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης του ιταλικού δικαίου σε εταιρία του ουγγρικού δικαίου. Εντούτοις, η μετατροπή αυτή δεν προβλέπεται ούτε από την ισχύουσα νομοθεσία της Ένωσης[20] ούτε από το ουγγρικό δίκαιο.

37. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η αιτούσα στο πλαίσιο της διαδικασίας καταχωρίσεως στην Ουγγαρία είναι υπό σύσταση ουγγρική εταιρία (η VALE Építési) η οποία, προφανώς, διαθέτει περιορισμένη δυνατότητα να ενεργεί σε διαδικαστικό επίπεδο, δεδομένου ότι δεν έχει καταχωριστεί. Εξάλλου, σύμφωνα με τις πληροφορίες τις οποίες έδωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ο εκπρόσωπος της VALE Építési, η εν λόγω ουγγρική εταιρία διαθέτει ενεργητικό που αντιστοιχεί σε τμήμα του εταιρικού κεφαλαίου που απαιτείται για την καταχώριση, καθώς και διαχείριση και εταίρους, που όμως δεν είναι οι ίδιοι με τους εταίρους της ιταλικής εταιρίας.

38. Αφής στιγμής, όμως, η VALE Costruzioni διαγράφηκε από το ιταλικό μητρώο εταιριών, τίθεται το ερώτημα αν υπάρχει δικαιοπάροχος της VALE Építési.

39. Λόγω της ανάγκης να διευκρινιστούν ορισμένα στοιχεία του εθνικού δικαίου, το Δικαστήριο κάλεσε τη VALE Építési και την Ιταλική Κυβέρνηση να απαντήσουν σε συμπληρωματικές ερωτήσεις.

2. Θέσεις της VALE Építési και της Ιταλικής Κυβερνήσεως

40. Το πρώτο ερώτημα που απηύθυνε το Δικαστήριο στην Ιταλική Κυβέρνηση αφορούσε τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ιταλική εταιρία η οποία επιθυμεί να μετατραπεί, με μεταφορά της καταστατικής της έδρας, σε εταιρία υπαγόμενη στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους. Με την απάντησή της, η Ιταλική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι το ιταλικό δίκαιο δέχεται τη μεταφορά της νόμιμης έδρας εταιρίας που έχει συσταθεί στην Ιταλία σε άλλο κράτος. Σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, η μεταφορά της καταστατικής έδρας παράγει αποτελέσματα μόνον αν σέβεται τη νομοθεσία των δύο ενδιαφερομένων κρατών μελών. Επίσης, η εταιρία δεν συνεχίζει να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο του ιταλικού δικαίου, παρά μόνον αν τα κράτη προελεύσεως και υποδοχής συμφωνούν σχετικά με τις επιπτώσεις μιας τέτοιας πράξεως. Αν η μεταφορά της έδρας συνοδεύεται από την επιθυμία της εταιρίας να μην υπάγεται πλέον στο ιταλικό δίκαιο, η διαγραφή από το μητρώο μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον αφού λάβει χώρα η καταχώριση της εταιρίας στο εξωτερικό[21].

41. Το δεύτερο ερώτημα που έθεσε το Δικαστήριο στην Ιταλική Κυβέρνηση αφορούσε τις επιπτώσεις τις οποίες έχει, σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, η διαγραφή εταιρίας από το μητρώο. Σύμφωνα με την Ιταλική Κυβέρνηση, μετά από την τροποποίηση του εταιρικού δικαίου που πραγματοποιήθηκε το 2003, η διαγραφή των κεφαλαιουχικών εταιριών συνεπάγεται τη λύση τους. Εντούτοις, παραμένει αναπάντητο το ερώτημα τι ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία υφίστανται ή δημιουργούνται μετά τη διαγραφή έννομες σχέσεις ή στοιχεία ενεργητικού. Είναι πάντως δυνατόν να ακυρωθεί η διαγραφή κεφαλαιουχικής εταιρίας, πράγμα που σημαίνει ότι η εταιρία συνεχίζει να θεωρείται ενεργή μέχρις αποδείξεως του αντιθέτου. Η Ιταλική Κυβέρνηση διευκρίνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι

19 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Daily Mail and General Trust (σκέψη 19) και Cartesio (σκέψη 104).

20 — Βλ. COM (2003) 284 τελικό.

21 — Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αυτή η χρονολογική σειρά δεν φαίνεται να τηρήθηκε από τις ιταλικές αρχές στην κρινόμενη υπόθεση.

η ένδειξη «μεταφέρθηκε στην Ουγγαρία», που είναι καταχωρισμένη σήμερα στο μητρώο εταιριών, θα μπορούσε να ακυρωθεί με αναδρομική ισχύ αν υποβληθεί αίτηση ακυρώσεως από τους εταίρους, εφόσον η διαγραφή της εταιρίας από το μητρώο βασίστηκε σε παράνομη απόφαση. Στην περίπτωση αυτή, το πρόβλημα που αφορά την υπόσταση της VALE Costruzioni θα έπαυε να υφίσταται.

42. Το ερώτημα που απευθύνθηκε στη VALE Építési αφορούσε ειδικότερα τα στοιχεία που αποδεικνύουν τη βούληση της εταιρίας να προβεί σε μετατροπή. Με την απάντησή της, η VALE Építési υπογράμμισε επανειλημμένα ότι η μετατροπή και η μεταφορά της εταιρικής έδρας της VALE Costruzioni στην Ουγγαρία θεμελιώνεται στη βούληση της εταιρίας να ασκήσει πραγματικά και μόνιμα οικονομική δραστηριότητα. Η VALE Építési υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή, την οποία έλαβε συννόμως η VALE Costruzioni πολύ πριν από τη διαγραφή της από το μητρώο εταιριών, αποδεικνύει τη διαρκή και ρητή βούληση των εταίρων, η οποία δεν επηρεάζεται από το σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της διαγραφής της VALE Costruzioni στην Ιταλία και της αιτήσεως καταχωρίσεως της VALE Építési στην Ουγγαρία.

3. Εκτίμηση

43. Βάσει των προεκτεθέντων, η κατάσταση μπορεί να αναλυθεί από δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες.

44. Αφενός, η VALE Costruzioni δεν υφίσταται πλέον για τους σκοπούς του ιταλικού δικαίου και η μεταφορά την οποία δέχεται το ιταλικό δίκαιο δεν μπορεί να ολοκληρωθεί, εφόσον η εταιρία δεν υφίσταται. Εντούτοις, στην περίπτωση αυτή τίθεται το ερώτημα σε ποιον ανήκει το ενεργητικό της εταιρίας, και ιδίως το κεφάλαιο που καλύφθηκε ενόψει της καταχωρίσεως στην Ουγγαρία, καθώς και ποιος είναι υπεύθυνος για τις υποχρεώσεις της εταιρίας έναντι τρίτων[22]. Θα πρέπει, ιδίως, να εξεταστεί η φύση της σχέσεως μεταξύ των εταίρων της διαγραφείσας εταιρίας.

45. Αφετέρου, η VALE Építési δεν υφίσταται ακόμα ως νομικό πρόσωπο του ουγγρικού δικαίου, εφόσον η καταχώρισή της στην Ουγγαρία απορρίφθηκε. Εντούτοις, η υπό σύσταση αυτή εταιρία έχει την ικανότητα δικαίου που απαιτείται για να παρασταθεί ως διάδικος ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και ενώπιον του Δικαστηρίου.

46. Αυτές οι δύο πτυχές μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μεταφυσικών συζητήσεων, βασισμένων στις κλασικές θεωρίες περί του υποστατού και της φύσεως των νομικών προσώπων, σχετικά με τη χρονική συνέχεια της ταυτότητας των νομικών προσώπων σε περίπτωση μετατροπής ή διαδοχής. Φρονώ, εντούτοις, ότι, για την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως, η πραγματικότητα της πρακτικής οικονομικής ζωής πρέπει να ασκεί μεγαλύτερη επιρροή από τις θεωρητικές πτυχές του δικαίου των νομικών προσώπων.

47. Συναφώς, θα ήθελα να υπενθυμίσω την άποψη που εξέθεσε ο γενικός εισαγγελέας Darmon στην υπόθεση Daily Mail and General Trust, σχετικά με τον σκοπό του δικαιώματος εγκαταστάσεως, σύμφωνα με την οποία εγκατάσταση σημαίνει «ενσωμάτωση σε μία εθνική οικονομία», ενώ «[η] ίδια η έννοια της εγκαταστάσεως είναι κυρίως οικονομική. Συνεπάγεται πάντοτε πραγματικό οικονομικό δεσμό»[23]. Επίσης, όπως διαπίστωσε ο γενικός εισαγγελέας A. M. La Pergola στην υπόθεση Centros: «[τ]ο δικαίωμα εγκαταστάσεως είναι ουσιώδες για την υλοποίηση των σκοπών της Συνθήκης [ΕΚ], η οποία σκοπεί να διασφαλίσει, αδιακρίτως σε όλους τους κοινοτικούς πολίτες, την ελευθερία

22 — Το ζήτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν η εταιρία δεν έχει εκκαθαριστεί. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Cartesio (σκέψη 112), η Ιταλική Δημοκρατία δεν μπορεί να απαιτεί εκκαθάριση ως προϋπόθεση για τη μεταφορά της εταιρικής έδρας η οποία συνοδεύεται από μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου.

23 — Βλ. σημεία 3 και 5 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα M. Darmon στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Daily Mail and General Trust.

οικονομικής δράσεως με μέτρα του εθνικού δικαίου, εξασφαλίζοντάς τους τη δυνατότητα να διεισδύσουν στην αγορά [...]. Πρόκειται, δηλαδή, για την προστασία της σκοπιμότητας της οικονομικής πρωτοβουλίας και, μαζί με αυτήν, της επιχειρηματικής ελευθερίας χρησιμοποιήσεως των μέσων που προβλέπονται προς τον σκοπό αυτό από τις έννομες τάξεις των κρατών μελών» [24].

48. Η περίπτωση της VALE Costruzioni αφορά οικονομική οντότητα που έχει συσταθεί δυνάμει του ιταλικού δικαίου από τους εταίρους, τις αμοιβαίες δεσμεύσεις τους, την εταιρική περιουσία και τον εταιρικό σκοπό συνεχίσεως της δραστηριότητας της VALE Costruzioni στην Ουγγαρία, υπό μορφή αντίστοιχης εταιρίας του ουγγρικού δικαίου. Ακόμα και αν η οντότητα αυτή έχει απολέσει τη νομική προσωπικότητά της σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο και η διάδοχός της δεν έχει αποκτήσει ακόμα νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο, η VALE Építési ή οι εταίροι της πρέπει να μπορούν να επικαλεστούν την ελευθερία εγκαταστάσεως στην Ουγγαρία προκειμένου να συνεχίσουν να ασκούν την οικονομική δραστηριότητα που προσδιορίζεται στο καταστατικό της διαγραφείσας και στο καταστατικό της υπό σύσταση εταιρίας.

49. Αυτή η πτυχή η οποία αφορά την πρόθεση των εταίρων έχει, νομίζω, πρωταρχική σημασία για την ανάλυση της δυνατότητας εφαρμογής της ελευθερίας εγκαταστάσεως [25], την οποία δεν επικαλείται η ιταλική εταιρία, η οποία πιθανότατα δεν υφίσταται, αν και μπορεί να επανέλθει στη ζωή, αλλά η υπό σύσταση ουγγρική εταιρία και τα φυσικά πρόσωπα που έχουν συμβληθεί για τη σύστασή της.

50. Κατόπιν τούτου, μικρή σημασία έχει, για τους σκοπούς της δυνατότητας εφαρμογής της ελευθερίας εγκαταστάσεως, αν η VALE Costruzioni συνέχισε να υφίσταται μετά τον Φεβρουάριο 2006 ή η ύπαρξή της διακόπηκε πρόωρα λόγω, ενδεχομένως εσφαλμένης εγγραφής στο μητρώο εταιριών στη Ρώμη. Σε κάθε περίπτωση, υπάρχουν φυσικά πρόσωπα, υπήκοοι κράτους μέλους, τα οποία άσκησαν την ελευθερία εγκαταστάσεως σε κράτος μέλος και συνεχίζουν να έχουν την πρόθεση να την ασκήσουν σε άλλο κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, η υπόθεση εμπίπτει είτε στο άρθρο 54 ΣΛΕΕ είτε στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ.

51. Σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ, κρίνω απαραίτητο να διευκρινίσω ότι δεν πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην εθνικότητα των εταίρων: αν πρόκειται για ιταλούς υπηκόους, υφίσταται το διασυνοριακό στοιχείο όσον αφορά την Ουγγαρία, ενώ ακόμα κι αν πρόκειται για ούγγρους υπηκόους, επιβάλλεται η ίδια λύση, εφόσον, στην περίπτωση αυτή, οι εταίροι επαναπατρίζουν την επιχείρηση από την Ιταλία στη χώρα προελεύσεώς τους.

52. Αντιθέτως, η συνέχεια της νομικής υποστάσεως της πρώτης εταιρίας κατά τον χρόνο νομικής γενέσεως της εταιρίας που πρόκειται να τη διαδεχθεί συναρτάται με μια άλλη πτυχή σχετική με τις προϋποθέσεις που θέτει το κράτος μέλος υποδοχής προκειμένου να μπορεί η υπό σύσταση εταιρία να θεωρηθεί διάδοχος της πρώτης. Η ιταλική νομοθεσία, καθώς και οι συναφείς διατάξεις του δικαίου της Ένωσης [26] βασίζονται στην αρχή ότι η διαδοχή είναι δυνατή μόνον αν ο διάδοχος υφίσταται πριν ο δικαιοπάροχος απολέσει τη νομική ικανότητά του. Η εμβέλεια της αρχής αυτής πρέπει να εκτιμηθεί στο πλαίσιο του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος.

24 — Βλ. σημείο 20 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα A. M. La Pergola στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Centros.

25 — Υπενθυμίζω ότι το καταστατικό της VALE Építési εγκρίθηκε από εταίρους εν μέρει διαφορετικούς από τους εταίρους της VALE Costruzioni.

26 — Βλ. άρθρο 8 του κανονισμού 2157/2001, σύμφωνα με το οποίο η διαγραφή από το μητρώο διενεργείται μόνο μετά τη νέα καταχώριση. Βλ. επίσης, mutatis mutandis, άρθρο 13 της οδηγίας 2005/56.

Ε — *Επί της δυνατότητας εφαρμογής στην κρινόμενη υπόθεση της ελευθερίας εγκαταστάσεως (πρώτο και δεύτερο ερώτημα)*

53. Η κινητικότητα των εταιριών στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως η δημιουργία θυγατρικών ή υποκαταστημάτων, η μεταφορά της έδρας ή η διασυνοριακή συγχώνευση. Η προβληματική του εταιρικού δικαίου περιστρέφεται, αφενός, γύρω από την ελευθερία εγκαταστάσεως, στο επίπεδο του πρωτογενούς δικαίου, και, αφετέρου, γύρω από την ειδικότερη νομοθετική εφαρμογή στο επίπεδο του παράγωγου δικαίου.

54. Ως γνωστόν, η νομοθετική εναρμόνιση στον τομέα αυτόν δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει παρέμβει σε συγκεκριμένους τομείς.

55. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον κανονισμό 2157/2001 [27], ευρωπαϊκή εταιρία μπορεί να μεταφέρει την καταστατική έδρα της από ένα κράτος μέλος σε άλλο, διατηρώντας τη νομική της προσωπικότητα, χωρίς η μεταφορά αυτή να συνεπάγεται τη δημιουργία νέου νομικού προσώπου. Εντούτοις, μια τέτοια μεταφορά συνεπάγεται αναγκαστικά μεταβολή όσον αφορά το εθνικό δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην εν λόγω εταιρία. Επίσης, ο κανονισμός 1435/2003 [28] επιτρέπει τη μεταφορά της καταστατικής έδρας της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρίας. Τέλος, η οδηγία 2005/56 αφορά τις περιπτώσεις συγχωνεύσεως με εταιρία που έχει συσταθεί σε άλλο κράτος μέλος.

56. Συνεπώς, το φαινόμενο της μεταφοράς της έδρας δεν είναι άγνωστο στο δίκαιο της Ένωσης. Ασφαλώς, η δυνατότητα την οποία προβλέπουν οι προαναφερθείσες νομοθετικές πράξεις εφαρμόζεται μόνο στους τύπους εταιρίας τους οποίους διέπουν. Παρά ταύτα, η δυνατότητα αυτή υφίσταται και η προσέγγιση την οποία προτείνει ο νομοθέτης της Ένωσης είναι μάλλον συνεκτική στους τρεις τομείς.

57. Εκτός από τις τρεις προαναφερθείσες περιπτώσεις, δεν υπάρχει καμία διάταξη στο επίπεδο της Ένωσης που να διέπει τη μετατροπή νομικού προσώπου κατά την υπαγωγή του από μία έννομη τάξη σε άλλη. Κατά συνέπεια, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης, εναπόκειται στα κράτη μέλη να ρυθμίσουν τον τρόπο με τον οποίο διενεργείται αυτή η μετατροπή. Συναφώς, θα πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 293 ΕΚ επέβαλλε στα κράτη μέλη, εφόσον είναι αναγκαίο, να διεξάγουν μεταξύ τους διαπραγματεύσεις, για να εξασφαλίσουν, προς όφελος των υπηκόων τους, την αμοιβαία αναγνώριση των εταιριών, τη διατήρηση της νομικής προσωπικότητας επί μεταφοράς της έδρας από ένα κράτος μέλος σε άλλο και τη δυνατότητα συγχωνεύσεως εταιριών που διέπονται από το δίκαιο διαφόρων κρατών μελών. Δεδομένου ότι το άρθρο 293 ΕΚ καταργήθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, το πρωτογενές δίκαιο δεν προβλέπει πλέον δυνατότητα συνάψεως συμβάσεων μεταξύ των κρατών μελών για την αμοιβαία αναγνώριση των εταιριών.

58. Εντούτοις, παρά τις διάφορες νομικές δυσχέρειες που άπτονται του εταιρικού δικαίου, του εθνικού φορολογικού δικαίου και του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το Δικαστήριο ήταν εκείνο που έδωσε την κύρια ώθηση για την εξέλιξη του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τις εταιρίες, με τις αποφάσεις του με τις οποίες έθεσε τις αρχές της διασυνοριακής κινητικότητας των εταιριών.

59. Έτσι, οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως εγγυώνται το δικαίωμα εγκαταστάσεως σε άλλο κράτος μέλος όχι μόνο στους υπηκόους της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣΛΕΕ, αλλά και στις εταιρίες που αναφέρονται στο άρθρο 54 ΣΛΕΕ. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σκοπός των διατάξεων αυτών είναι, μεταξύ άλλων, να εξασφαλίσουν ίση μεταχείριση προς τους ημεδαπούς στο κράτος μέλος υποδοχής, απαγορεύουν όμως και στο κράτος μέλος προελεύσεως να εμποδίζει την εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος υπηκόου κράτους μέλους ή εταιρίας που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους [29].

27 — Βλ. άρθρο 8 του κανονισμού.

28 — Βλ. άρθρο 7 του κανονισμού.

29 — Βλ., με ανάλογη επιχειρηματολογία, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Daily Mail and General Trust (σκέψεις 15 και 16).

60. Πράγματι, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, ιδίως μετά την προαναφερθείσα απόφαση Überseering, να αναγνωρίζουν τις εταιρίες που έχουν συσταθεί νομίμως δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους προελεύσεώς τους, ακόμα και αν δεν υπάρχει ουσιαστικός δεσμός με το κράτος αυτό. Εφόσον συσταθεί νομίμως, η οντότητα αυτή μπορεί να ασκήσει την ελευθερία εγκαταστάσεως στο εσωτερικό της Ένωσης [30].

61. Αυτή η κινητικότητα την οποία έχει διακηρύξει η νομολογία ενδέχεται να περιορίζεται από εθνικά μέτρα ικανά να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζονται με τη Συνθήκη ΛΕΕ. Εντούτοις, τα εν λόγω μέτρα επιτρέπονται μόνον εφόσον πληρούν τέσσερις προϋποθέσεις: πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη δημιουργούντα διακρίσεις, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και να μην είναι δεσμευτικά πέραν του βαθμού που είναι αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού αυτού [31].

62. Περιορισμό ενέχει επίσης και η έννοια της καταχρήσεως δικαιώματος, την οποία μπορούν να διευκρινίσουν και να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη [32].

63. Ανεξαρτήτως της ευρύτατης ερμηνείας των διατάξεων περί ελευθερίας εγκαταστάσεως, η οποία αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, ένας άλλος περιορισμός της κινητικότητας των εταιριών απορρέει από τους κανόνες βάσει των οποίων έχει συσταθεί η εταιρία και των οποίων τη σημασία υπογραμμίζει το Δικαστήριο. Στην υπόθεση Überseering, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι ο τρόπος μεταφοράς της έδρας εταιρίας προσδιορίζεται από την εθνική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία συστάθηκε η εταιρία αυτή [33].

64. Με την απόφαση Cartesio, το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι «ένα κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να προσδιορίζει τόσο το συνδετικό στοιχείο που απαιτείται από μια εταιρία προκειμένου αυτή να μπορεί να θεωρηθεί ως συσταθείσα σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο και δυνάμενη, εκ του λόγου αυτού, να απολαύει του δικαιώματος εγκαταστάσεως όσο και το στοιχείο που απαιτείται για να διατηρηθεί στη συνέχεια η ιδιότητα αυτή. Η εν λόγω ευχέρεια περιλαμβάνει τη δυνατότητα του κράτους μέλους αυτού να μην επιτρέπει σε εταιρία που διέπεται από το εθνικό του δίκαιο να διατηρήσει την ιδιότητα αυτή, οσάκις σκοπεύει να αναδιοργανωθεί εντός άλλου κράτους μέλους διά της μεταφοράς της έδρας της στην επικράτεια αυτού, εξαλείφοντας έτσι το συνδετικό στοιχείο που προβλέπει το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους συστάσεως» [34].

65. Εντούτοις, η κρίση αυτή αφορά την περίπτωση κατά την οποία δεν επέρχεται μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου. Ωστόσο, όπως υπογράμμισε επίσης το Δικαστήριο με την απόφαση Cartesio, μια τέτοια περίπτωση μεταφοράς της έδρας εταιρίας, συσταθείσας σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους, σε άλλο κράτος μέλος χωρίς αλλαγή του δικαίου που τη διέπει πρέπει να διακρίνεται από αυτή που αφορά τη μετακίνηση εταιρίας συσταθείσας εντός κράτους μέλους προς άλλο κράτος μέλος με αλλαγή του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, οπότε η εταιρία μετατρέπεται σε μια μορφή εταιρίας διεπόμενη από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εντός του οποίου μεταφέρθηκε [35]. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η ευχέρεια που μνημονεύεται στην απόφαση Cartesio δεν μπορεί, ιδίως, να δικαιολογήσει το ότι το κράτος μέλος συστάσεως, επιβάλλοντας τη λύση και την εκκαθάριση της εταιρίας αυτής, την εμποδίζει να μετατραπεί σε εταιρία του εθνικού δικαίου του άλλου κράτους μέλους, αρκεί να το επιτρέπει το δίκαιο αυτό [36].

30 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Centros (σκέψη 26), Überseering (σκέψη 95) και Inspire Art (σκέψη 137).

31 — Βλ., με ανάλογη επιχειρηματολογία, απόφαση της 11ης Ιουνίου 2009, C-564/07, Επιτροπή κατά Αυστρίας (σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 — Βλ. αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, C-196/04, Cadbury Schweppes και Cadbury Schweppes Overseas (Συλλογή 2006, σ. I-7995, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), Centros, προαναφερθείσα (σκέψη 24) και Inspire Art, προαναφερθείσα (σκέψη 136).

33 — Προαναφερθείσα απόφαση Überseering (σκέψη 70).

34 — Προαναφερθείσα απόφαση Cartesio (σκέψη 110).

35 — Όπ.π. (σκέψη 111).

36 — Όπ.π. (σκέψη 112).

66. Κατά συνέπεια, η μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου επηρεάζει αναγκαστικά τη δυνατότητα εφαρμογής της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

67. Αντιθέτως, όσον αφορά το κράτος μέλος υποδοχής, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η λύση η οποία προκρίθηκε με την απόφαση SEVIC Systems σχετικά με άρνηση καταχωρίσεως διασυνοριακής συγχωνεύσεως, μολονότι η εθνική νομοθεσία προέβλεπε δυνατότητα καταχωρίσεως εθνικών συγχωνεύσεων, η οποία θεωρήθηκε ότι συνιστά δυσμενή διάκριση. Όπως έκρινε το Δικαστήριο, «το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος εγκαταστάσεως καλύπτει κάθε μέτρο επιτρέπον, ή απλώς και διευκολύνον, την πρόσβαση σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο της εγκαταστάσεως και την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας εντός αυτού, καθιστώντας εφικτή την αποτελεσματική συμμετοχή των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών στην οικονομική ζωή του εν λόγω κράτους, υπό τις αυτές προϋποθέσεις που τυγχάνουν εφαρμογής επί των ημεδαπών επιχειρηματιών» [37].

68. Όπως υπογραμμίζει η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στις εταιρίες η δυνατότητα να επιλέγουν ελεύθερα το εταιρικό δίκαιο στο οποίο υπάγονται. Μια τέτοια ελευθερία επιλογής θα επέτρεπε στις εταιρίες να επιλέγουν τους ευνοϊκότερους οικονομικούς όρους και το σύστημα εταιρικού δικαίου το οποίο παρέχει τα περισσότερα πλεονεκτήματα [38]. Πράγματι, οι εταιρίες επιθυμούν γενικά να μεταφέρουν την καταστατική τους έδρα σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να επιτύχουν καλύτερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση και μείωση του κόστους. Επιπλέον, είναι δυνατόν το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων εταιρίας να πραγματοποιείται πλέον σε άλλο κράτος μέλος. Η διασυνοριακή ανασύσταση εταιρίας, σε συνδυασμό με αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου, αποτελεί συνεπώς έναν ιδιαίτερο τρόπο ασκήσεως της ελευθερίας εγκαταστάσεως, ο οποίος μπορεί να συγκριθεί με τις πράξεις διασυνοριακών συγχωνεύσεων. Μια τέτοια ανασύσταση εμπίπτει στις οικονομικές δραστηριότητες για τις οποίες τα κράτη μέλη θα πρέπει να σέβονται την ελευθερία εγκαταστάσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 49 ΣΛΕΕ.

69. Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα άρθρα της Συνθήκης ΛΕΕ τα οποία αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως είναι εφαρμοστέα στη διασυνοριακή ανασύσταση εταιρίας, η οποία συνεπάγεται αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου, μεταφορά της εταιρικής έδρας και σύσταση εταιρίας σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής, η οποία αναλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της εν λόγω εταιρίας ως διάδοχος. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν οι επίδικες εθνικές διατάξεις και πρακτικές είναι ικανές να θέσουν εμπόδια στην εν λόγω θεμελιώδη ελευθερία, όπως νομίζω ότι συμβαίνει.

ΣΤ — *Επί των περιορισμών και της αιτιολογήσεώς τους (τρίτο και τέταρτο ερώτημα)*

70. Με τη σκέψη 112 της αποφάσεως Cartesio, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μετατροπή εταιρίας σε εταιρία του εθνικού δικαίου άλλου κράτους μέλους είναι δυνατή, «αρκεί να το επιτρέπει το δίκαιο αυτό» [39]. Θεωρώ προφανές ότι με τον όρο «το δίκαιο αυτό», το Δικαστήριο αναφέρεται στο δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής. Είναι δυνατόν να ερμηνευθεί η απόφαση υπό την έννοια ότι το κράτος μέλος υποδοχής θα μπορούσε αυθαιρέτως είτε να απαγορεύσει είτε να επιτρέψει την πράξη με την οποία μεταβάλλεται η εταιρική έδρα κεφαλαιουχικής εταιρίας και το εφαρμοστέο δίκαιο; Κατά την άποψή μου, τούτο δεν ισχύει.

37 — Προαναφερθείσα απόφαση SEVIC Systems (σκέψη 18).

38 — Βλ., με ανάλογη επιχειρηματολογία, μελέτη επιπτώσεων της οδηγίας για τη διασυνοριακή μεταφορά της καταστατικής έδρας [SEC (2007) 1707, σ. 11].

39 — Προαναφερθείσα απόφαση Cartesio (σκέψη 112).

71. Υπενθυμίζω ότι η κρινόμενη υπόθεση συνδυάζει σε διασυνοριακό πλαίσιο στοιχεία δύο πράξεων που επιτρέπονται και αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο από το ουγγρικό δίκαιο: τη μεταφορά εταιρίας και τη μετατροπή εταιρίας σε άλλη υπό μορφή καθολικής διαδοχής. Η ουγγρική νομοθεσία επιτρέπει ρητώς να γίνεται η μεταφορά και η μετατροπή με την ίδια πράξη[40].

72. Φρονώ ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, όπως την έχει εφαρμόσει το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση SEVIC Systems, επιτάσσει στο κράτος μέλος υποδοχής να επιτρέπει, κατ' αρχήν, τη διασυνοριακή μετατροπή εταιρίας.

73. Το κράτος υποδοχής μπορεί ασφαλώς να επιβάλει στην εταιρία να υποβληθεί σε όλους τους όρους που εφαρμόζονται σε ανάλογες περιπτώσεις σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Εντούτοις, δεν μπορεί να εφαρμόσει εσωτερικούς κανόνες που ενδέχεται να παρεμποδίσουν τη διασυνοριακή ανασύσταση για τον μόνο λόγο ότι το εθνικό εταιρικό δίκαιο δεν προβλέπει ανάλογη διασυνοριακή πράξη. Αυτό ισχύει, ιδίως, για τα εμπόδια που απορρέουν από τον τρόπο με τον οποίο καταχωρίζονται διάφορες μνείες στο οικείο εθνικό μητρώο. Με τη σκέψη 30 της αποφάσεως SEVIC Systems, το Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι δεν γίνεται δεκτή κατά κανόνα εντός κράτους μέλους η καταχώριση στο εμπορικό μητρώο συγχωνεύσεως μεταξύ εταιρίας εγκατεστημένης εντός του κράτους αυτού και εταιρίας της οποίας η έδρα βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος έχει ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της πραγματοποιήσεως διασυνοριακών συγχωνεύσεων, τη στιγμή μάλιστα κατά την οποία δεν απειλούνται συμφέροντα συνδεόμενα με επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως τα συμφέροντα των πιστωτών, των μειοψηφούντων μετόχων και των μισθωτών, καθώς και η διαφύλαξη της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών. Εν πάση περιπτώσει, παρόμοιος κανόνας βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπούντων στην προστασία των εν λόγω συμφερόντων στόχων.

74. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι ο όρος που αναφέρεται στη σκέψη 112 της προαναφερθείσας αποφάσεως Cartesio πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το κράτος υποδοχής είχε τη δυνατότητα, στην υπόθεση της κύριας δίκης, να εφαρμόσει εθνικές διατάξεις σχετικές με τη σύσταση και τη μετατροπή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, επιβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη VALE Építési τις υποχρεώσεις τις οποίες προβλέπει το εθνικό του δίκαιο σε ανάλογες περιπτώσεις.

75. Κατά συνέπεια, στη VALE Építési απόκειται να εκπληρώσει το σύνολο των όρων τους οποίους επιβάλλει η εθνική νομοθεσία σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης όσον αφορά, για παράδειγμα, το εταιρικό κεφάλαιο, τους εταίρους και το περιεχόμενο του καταστατικού. Επίσης, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να απαιτήσει, προκειμένου να μπορέσει να εξακριβώσει τη μεταφορά του ενεργητικού και του παθητικού στη νέα εταιρία, λογιστική συνέχεια μεταξύ των εταιριών και να απαιτήσει ο αρχικός ισολογισμός της υπό σύσταση εταιρίας να αντιστοιχεί στον ισολογισμό κλεισίματος της δικαιοπαρόχου της. Φρονώ, επίσης, ότι το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να απαιτήσει απογραφή και επαλήθευση του ενεργητικού και του παθητικού της εταιρίας από ελεγκτή, προκειμένου να εξασφαλίσει την τήρηση των κανόνων που αφορούν το εταιρικό κεφάλαιο.

76. Εξάλλου, συμφωνώ με την Επιτροπή ότι το κράτος μέλος μπορεί επίσης να εφαρμόζει ειδικούς κανόνες για τις διασυνοριακές περιπτώσεις, καθόσον αυτό δικαιολογείται λόγω της ιδιομορφίας των περιπτώσεων αυτών, υπό την προϋπόθεση οι εν λόγω κανόνες να μην εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις και να μην είναι δυσανάλογοι. Έτσι, αν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι καταχωρίσεις στο μητρώο εταιριών είναι αντιτάξιμες στους καλόπιστους τρίτους και έχουν συστατική ισχύ, γεννώντας συγχρόνως αντικειμενική ευθύνη του Δημοσίου σε περίπτωση ανακρίβειας, οι ίδιες αρχές δεν πρέπει να είναι εφαρμοστέες σε στοιχεία προερχόμενα από τις αρχές άλλων κρατών μελών, η ακρίβεια των οποίων δεν μπορεί να ελεγχθεί από το κράτος μέλος υποδοχής.

40 — Άρθρο 57 του νόμου περί καταχωρίσεως εταιριών.

77. Το πρωταρχικό πρόβλημα είναι συνεπώς να διαπιστωθεί αν η υπό σύσταση εταιρία μπορεί να απαιτήσει να αναφέρεται εταιρία άλλου κράτους μέλους ως δικαιοπάροχός της. Φρονώ ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να είναι καταφατική, εφόσον η εν λόγω εταιρία είναι σε θέση να αποδείξει ότι η διαδοχή επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους προελεύσεως. Πράγματι, θεωρώ ότι η μεταβίβαση του ενεργητικού από τη δικαιοπάροχο στην υπό σύσταση εταιρία μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο της έννομης τάξης προελεύσεως.

78. Αντιθέτως, όσον αφορά τα χρέη και άλλες υποχρεώσεις της δικαιοπαρόχου εταιρίας, συμφωνώ με την Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ ότι η καταχώριση της διαδοχής στο ουγγρικό μητρώο εταιριών μπορεί να προστατεύσει τους πιστωτές, εφόσον η προαναφερθείσα απόφαση Cartesio κατέστησε δυνατή την «εξαφάνιση» εταιρίας κράτους μέλους χωρίς εκκαθάριση. Το εθνικό δίκαιο του κράτους υποδοχής πρέπει να επιτρέπει σε εταιρία να γνωστοποιεί το καθεστώς διαδόχου άλλης εταιρίας, πράγμα που σημαίνει ότι η υπό σύσταση εταιρία αναλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων της προκατόχου της[41].

79. Εντούτοις, μια τέτοια καθολική διαδοχή δεν είναι δυνατή αν η δικαιοπάροχος εταιρία έχει ήδη απολέσει τη νομική της προσωπικότητα κατά τον χρόνο καταχωρίσεως της διαδόχου της. Στην περίπτωση αυτή, δικαιούχος των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων της δικαιοπαρόχου εταιρίας θα είναι είτε μια εν τοις πράγμασι εταιρία χωρίς νομική προσωπικότητα είτε οι εταίροι συλλογικά ή έστω και ατομικά. Σε μια τέτοια περίπτωση, δεν είναι δυνατή η καθολική διαδοχή μεταξύ των δύο εταιριών. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι, στην κρινόμενη υπόθεση, οι ουγγρικές αρχές δεν υποχρεούνται να αναγνωρίσουν τη VALE Építési ως νόμιμο διάδοχο της VALE Costruzioni, εκτός αν η διαγραφή της VALE Costruzioni από το ιταλικό μητρώο εταιριών ακυρωθεί προηγουμένως.

VI – Πρόταση

80. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ως εξής:

«1) Τα άρθρα 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση “διασυνοριακής ανασυστάσεως εταιρίας”, σε περίπτωση δηλαδή που εταιρία συσταθείσα σε κράτος μέλος (κράτος μέλος προελεύσεως) μεταφέρει την εταιρική έδρα της σε άλλο κράτος μέλος (κράτος μέλος υποδοχής) και συγχρόνως διαγράφεται για τον λόγο αυτόΝ από το μητρώο εταιριών του κράτους μέλους προελεύσεως, οι μέτοχοι της εταιρίας εγκρίνουν τη συστατική πράξη της νέας εταιρίας η οποία καταρτίζεται σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους υποδοχής και η νέα εταιρία ζητεί να καταχωριστεί στο μητρώο εταιριών του κράτους μέλους υποδοχής σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

2) Τα άρθρα 49 ΣΛΕΕ και 54 ΣΛΕΕ απαγορεύουν νομοθετική ρύθμιση ή πρακτική κράτους μέλους υποδοχής, βάσει της οποίας απαγορεύεται σε εταιρία συσταθείσα νομίμως σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους προελεύσεως να μεταφέρει την εταιρική της έδρα στο κράτος μέλος υποδοχής και να συνεχίσει τη δραστηριότητά της σε αυτό υπό μορφή εταιρίας που συνιστάται σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους, εκτός αν ο περιορισμός αυτός εφαρμόζεται κατά τρόπο μη δημιουργούντα διακρίσεις, δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, είναι κατάλληλος για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

3) Σε περίπτωση διασυνοριακής ανασυστάσεως εταιρίας, η οικεία εταιρία υποχρεούται να αποδείξει με την αίτηση καταχωρίσεώς της, κατά τρόπο αξιόπιστο και στηριζόμενη σε επίσημα έγγραφα, ότι η εταιρία που έχει συσταθεί στο άλλο κράτος μέλος πρέπει να θεωρηθεί δικαιοπάροχός της.

41 — Όσον αφορά τις φορολογικές συνέπειες της δηλώσεως αυτής, πρέπει να συνεκτιμηθούν, αφενός, η πρόληψη της καταχρήσεως δικαιώματος και, αφετέρου, η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα φορολογικά εμπόδια της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

Το γεγονός ότι η εταιρία ζητεί την καταχώριση του εν λόγω δικαιοπαρόχου στο μητρώο εταιριών του κράτους μέλους υποδοχής δεν συνιστά αφεαυτού έγκυρο λόγο απορρίψεως της αιτήσεως καταχωρίσεώς της στο μητρώο εταιριών.

4) Σε περίπτωση διασυνοριακής ανασυστάσεως εταιρίας, τα κράτη μέλη δύνανται να επιβάλουν την εφαρμογή των διατάξεων του εθνικού εταιρικού δικαίου που αφορούν τη μεταφορά της εταιρικής έδρας και τις μετατροπές εθνικού χαρακτήρα, εφόσον οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται κατά τρόπο μη δημιουργούντα διακρίσεις, δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, είναι κατάλληλες για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και δεν υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Εντούτοις, τα κράτη μέλη δύνανται να επιβάλουν την εφαρμογή ειδικών διατάξεων για τις διασυνοριακές περιπτώσεις, εφόσον οι διατάξεις αυτές δεν επιρρίπτουν στις εταιρίες που επιθυμούν να ασκήσουν την ελευθερία εγκαταστάσεως περισσότερα βάρη από ό,τι σε περίπτωση μεταφοράς της έδρας ή μετατροπής εθνικού χαρακτήρα».